

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1932 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 3, 6 och 95 §§ vattenlagen.

Genom en den 29 februari 1932 till riksdagen avlämnad proposition, nr 165, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse av 11 kap. 3, 6 och 95 §§ vattenlagen.

Härigenom förordnas, att 11 kap. 3, 6 och 95 §§ vattenlagen, 95 § i dess lydelse enligt lagen den 11 juni 1920 (nr 459), skola hava följande ändrade lydelse:

11 k a p.

3 §.

Vattenrättsdomare och vattenrättsingenjör utnämnas av Konungen, som tillika bestämmer, om samme vattenrättsingenjör skall tjänstgöra vid mera än en vattendomstol.

6 §.

Vid jäv eller annat förfall för vattenrättsdomare eller vattenrättsingenjör varde ställföreträdare förordnad av vattenöverdomstolen; och skall vad i 2 § finnes stadgat beträffande vattenrättsdomare och vattenrättsingenjör äga tillämpning jämväl i fråga om ställföreträdare för dem.

Är vattenrättsnämndeman av jäv eller annat förfall hindrad att deltaga i visst måls handläggning eller i visst vattendomstolens sammanträde, kalle vattenrättsdomaren annan vattenrättsnämndeman eller, där tillkallande av sådan skulle medföra avsevärd tidsutdräkt, annan ojävig,

till befattning som vattenrättsnämndeman valbar man att i stället tjänstgöra i domstolen.

95 §.

Lämnas jämlikt denna lag medgivande till byggande i vatten för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft eller till vattenreglering eller till torrlägningsföretag, som avses i 7 kap., eller meddelas i syfte att vinna ökad möjlighet att utnyttja vattenkraft ändrade bestämmelser rörande hushållningen med vattnet, åligge sökanden att, så snart beslutet därom vunnit laga kraft, erlagga viss avgift såsom bidrag till kostnaden för vattendomstolarnas organisation och verksamhet.

Avgift, som nu nämnts, skall beträffande byggnad för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft bestämmas i förhållande till den förut icke tillgodogjorda vattenkraft, som beräknas kunna vid lågvatten uttagas vid byggnaden, dock med avdrag för den vattenkraft, för vilken i samband med regleringsföretag avgift förut erlagts. Där med vattenreglering eller med ändrade hushållningsbestämmelser åsyftas ökning i uttagbar vattenkraft, skall avgiften bestämmas i förhållande till ökningen i den vattenkraft, som vid lågvatten kan uttagas i sökandens eller, då fråga är om vattenreglering enligt 3 kap. 1 §, samtliga till regleringssamfälligheten hörande strömfall. Avses att möjliggöra utnyttjande av förut uttagbar vattenkraft på fördelaktigare sätt, varde avgiften bestämd i förhållande till den ökning i vattenkraftens värde, som genom företaget eller genom de ändrade hushållningsbestämmelserna beredes. Är ändamålet med vattenreglering jämväl torrläggning av mark, skall avgift tillika utgå i förhållande till värdet av den båtnad, som i nämnda hänseende vinnes genom företaget. Vad nu sagts äge ock tillämpning i fråga om företag enligt 7 kap. Där till grund för avgiften skall läggas storleken av viss vattenkraft, skall den utgå med en krona femtio öre för varje hästkraft till och med 5,000, sjuttiofem öre för varje hästkraft över 5,000 till och med 10,000 samt fyrtio öre för varje hästkraft utöver 10,000, men må ej, utom då fråga är om vattenreglering, överstiga trettiotusen kronor. Skall avgiften beräknas efter ökningen i värde å vattenkraft eller efter båtnad, som beredes mark, varde den erlagd med en och en halv för tusen av värdeökningen eller båtnaden.

Avgift, som efter ovan nämnd beräkning skulle uppgå till mindre belopp än femton kronor, skall icke erläggas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1933.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Genom vattenlagen den 28 juni 1918 inrättades för behandlingen av vattenmål i första instans särskilda domstolar, benämnda vattendomstolar. Enligt 11 kap 9 § vattenlagen bestämmes antalet vattendomstolar av Kungl. Maj:t, som jämväl förordnar om vattendomstolarnas domsområden. Genom kungörelse den 30 juli 1918 är vattendomstolarnas antal fastställt till fem: Norrbygdens, Mellanbygdens, Österbygdens, Söderbygdens och Västerbygdens vattendomstolar. Domsområdena för dessa äro bestämda enligt samma kungörelse med däri genom kungörelse den 6 juni 1924 vidtagen ändring.

Vattendomstol består av en lagkunnig, i domarvärv erfaren ordförande, benämnd vattenrättsdomare, två vattenrättsingenjörer med sakkunskap och erfarenhet, den ene särskilt beträffande byggaende i vatten och den andre särskilt i frågor om torrläggning av mark, samt två vattenrättsnämndemän. I vissa fall är vattendomstolen beslutför med vattenrättsdomaren och vattenrättsnämndemännen samt allenast den ene av vattenrättsingenjörerna. Vattenrättsdomare och vattenrättsingenjörer förordnas av Kungl. Maj:t för viss tid. Vattenrättsnämndemännen utses genom val.

Vid vattendomstol äro vidare anställda dels en lagkunnig sekreterare, benämnd vattenrättssekreterare, och dels i mån av behov en eller flera vattenrättsamanuenser med juridisk utbildning samt ett eller flera skrivbiträden. Vattenrättssekreterare förordnas av Kungl. Maj:t för viss tid, amanuenser och skrivbiträden av vederbörande vattenrättsdomare.

För varje vattendomstol finnes kansli, förlagt för Norrbygdens vattendomstol till Umeå, för Mellanbygdens till Sundsvall, för Österbygdens till Stockholm, för Söderbygdens till Stockholm och för Västerbygdens till Vänersborg.

Genom kungl. proposition nr 164 till innevarande års riksdag har framlagts förslag till omorganisation av vattendomstolarna. Förslaget är byggt på ett den 29 september 1931 avgivet betänkande av presidenten i kammarrätten K. H. Högstedt och majoren i väg- och vattenbyggnadskåren M. Serrander såsom särskilt tillkallade sakkunniga. Enligt det genom propositionen framlagda förslaget skola vattendomstolarna överföras från extra till ordinarie stat. Därvid skall, genom uppdelning av Mellanbygdens vattendomstols område å Norrbygdens och Österbygdens vattendomstolar, domstolarnas antal minskas från fem till fyra och den dömande personalen, d. v. s. vattenrättsdomarna och vattenrättsingenjörerna, erhålla fullmakt å sina tjänster. I samband därmed skola vattenrättsingenjörsbefattningarna till skillnad från vad nu är förhållandet organiseras såsom självständiga tjänster. Då vid en dylik anordning full selsättning icke kan beredas nuvarande antal av tio vattenrättsingenjö-

Frågor sammanhängande med vattendomstolarnas omorganisation.

Gällande bestämmelser.

Vattendomstolarnas omorganisation.

rer, två vid varje vattendomstol, föreslås, att antalet ingenjörer skall nedbringas till sex. Kansliet för Västerbygdens vattendomstol skall flyttas från Vänersborg till Stockholm. Vid de tre vattendomstolar, vilkas kanslier efter omorganisationen skola vara förlagda till Stockholm, skola tillsammans fyra av vattenrättsingenjörerna vara anställda, nämligen två vattenbyggnadstekniska och två agrikulturtekniska ingenjörer. En vattenbyggnadsteknisk och en agrikulturteknisk ingenjör skola vara anställda vid Norrbygdens vattendomstol.

På hemställan av statsutskottet i dess utlåtande nr 99 har riksdagen biträtt omorganisationsförslaget i nu angivna delar (se riksdagens skrivelse nr 237).

Propositionen.

Vid genomförande av ifrågavarande organisationsförslag erfordras, enligt vad föredragande departementschefen i nu förevarande proposition, nr 165, uppgiver, vissa ändringar i vattenlagens 11 kap. 3 och 6 §§.

I 3 § stadgas, att vattenrättsdomare och vattenrättsingenjör förordnas av Konungen för viss tid, varjämte föreskrift lämnas, huru det skall förfaras, i fall lämplig person, som är villig att åtaga sig förordnande för viss tid såsom vattenrättsingenjör, ej finnes att tillgå. Då den nya organisationen kommer att innebära, att vattenrättsdomar- och vattenrättsingenjörsbefattningarna skola besättas med ordinarie innehavare, måste enligt departementschefen nyssnämnda stadgande ersättas med en bestämmelse, att dessa befattningshavare utnämnas av Konungen. Med hänsyn till minskningen av antalet vattenrättsingenjörer föreslås även, att stadgandet kompletteras med en föreskrift om gemensam anställning vid två eller flera vattendomstolar av en och samme vattenrättsingenjör.

Jämväl i 6 § erfordras enligt uttalande av departementschefen vissa jämkningar i anledning av förändringen av vattenrättsingenjörstjänsterna. Sålunda föreslås, att då det i 3 § omnämnda bemyndigandet för vattenrättsdomaren att i visst fall tillkalla vattenrättsingenjör kommer att upphöra, stadgandet i andra stycket av 6 § skall avse allenast vattenrättsnämndeman.

Vatten-
domstols-
avgifterna.

Gällande
bestämmelser.

I vattenlagen 11 kap. 95 § stadgas skyldighet för sökande i vattenmål att, då jämlikt vattenlagen medgivande lämnas till byggande i vatten för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft eller till vattenreglering eller till torrlägningsföretag eller då ändrade bestämmelser rörande hushållningen med vattnet meddelas i syfte att vinna ökad möjlighet att utnyttja vattenkraft, såsom bidrag till kostnaden för vattendomstolarnas organisation och verksamhet erlagga viss avgift. Enligt lagrummet skall, på sätt däri närmare angives, till grund för avgiftens beräkning läggas i fråga om vattenkraftbyggnader storleken av den vattenkraft, som beräknas kunna vid lågvatten uttagas vid byggnaden, samt beträffande vattenregleringar ökningen i den vattenkraft, som vid lågvatten kan uttagas till följd av regleringen, eller i visst fall den ökning i värde å vattenkraft, som därigenom

erhålles. Vad angår torrlägningsföretag, utgår avgiften efter värdet å den genom företaget vunna båtnaden. Då avgiften skall utgå efter storleken av vattenkraft, är densamma bestämd till 1 krona för varje hästkraft till och med 5,000, 50 öre för varje hästkraft över 5,000 till och med 10,000 samt 25 öre för varje hästkraft utöver 10,000, men får — utom då fråga är om vattenreglering — ej överstiga 20,000 kronor. Skall avgiften beräknas efter ökning i värde å vattenkraft eller efter båtnad, som beredes mark, skall den erläggas med en för tusen av värdeökningen eller båtnaden. Avgift, som uppgår till mindre belopp än tio kronor, skall dock icke erläggas. Angående tiden för vattendomstolsavgiftens erläggande föreskrives, att detta skall ske, innan medgivet arbete får påbörjas eller, där fråga är om ändrade hushållningsbestämmelser, innan dessa få tillämpas.

I de förut nämnda sakkunnigas betänkande upptogs frågan om förhöjning av vattendomstolsavgifterna. Genom förevarande proposition föreslås nu, i likhet med vad fallet var i de sakkunnigas betänkande, att vattendomstolsavgifterna ökas med i allmänhet 50 procent. Enligt det genom propositionen framlagda förslaget skall vidare tiden för avgiftens erläggande ändras så, att avgiftsskyldighet inträder, så snart laga kraftvunnet medgivande till företaget föreligger. Slutligen föreslås genom propositionen den ändring i gällande bestämmelser, att avgift, som uppgår till mindre belopp än femton kronor, icke skall utgå. Propositionen.

Vid granskning av förslaget har utskottet funnit sig böra tillstyrka detsamma och får fördenskull hemställa, Utskottet.

att förevarande proposition måtte bifallas av riksdagen.

Stockholm den 27 maj 1932.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman*, *Linder**, *Sigfrid Hansson**, *von Geijer**, *Norman*, *P. Sandström* och *Granström*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Skövde*, *Pettersson* i Hällbacken, *Sandström* i Nyland, *Björnberg*, *Hansson* i Trollhättan, *Gardell* i Gans, *Skoglund** och *Isacsson**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *P. Sandström, Sandström* i Nyland och *Gardell* i Gans.

Som bekant råder för närvarande å alla områden inom vårt land en svår ekonomisk depression, som hotar att förlama hela vårt näringsliv. Att under sådana förhållanden öka omkostnaderna för medgivande till byggande i vatten för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft eller till vattenreglering eller till torrlägningsföretag kunna vi icke anse välbetänkt. Vi hålla tvärtom före, att man för närvarande bör framgå med den allra största försiktighet, då det gäller att pålägga näringslivet ökade utgifter. Ej heller finna vi bärande skäl föreligga för att, såsom nu föreslagits, vattendomstolsavgifterna skola utgå, även om det arbete, som medgivandet till byggande i vatten avser, icke skulle komma att utföras.

På grund av vad sålunda anförts, tillåta vi oss härmed hemställa,

att de genom propositionen föreslagna ändringarna i 11 kapitlet 95 § vattenlagen icke måtte av riksdagen bifallas.